

mondásban, a 4. pontban említ. Aki esti iskolán tanul, az nemcsak a szükséges statikai könyvet, de az előírt kötelező szépirodalmi olvasmányt is itt kapja meg, és a rejtvényfejtő nemcsak a rejtvényben feladott képnek megfelelő régi magyar várat találja meg a szakkönyvekben, hanem a keresett Radnóti-vers idézetet is. És - végül, de nem utoljára - úgy érzem, hogy a szépirodalmi könyvtárral való foglalkozásom 12 éven át a saját látókörömet is szélesítette, megakadályozta, hogy egyoldalúvá váljak, és az ilyen kisebb könyvtárakban feltétlenül szükséges többoldalúságot segített kifejleszteni. És hogy lehet mindkét feladatot megelégedésre elvégezni, bizonyítja, hogy a Művelődésügyi Minisztérium II. díját nyertem néhány évvel ezelőtt egy munkaversenyen a szakkönyvtári munkáért, a szakszervezeti könyvtári munkáért pedig a MEMOSZ-tól aranyérmet kaptam, 1000 Ft pénzjutalommal.

Mondanivalómat összegezve, a szakkönyvtár és a szakszervezeti könyvtár együttműködésének három formája közül

- a/ az egyesítés szervezetiileg nem keresztülvihető,
- b/ az együttműködés külön helyiségben, külön vezetővel nehézkes és bürokratikus, viszont
- c/ az egységes kezelés /hely és kezelő azonos/, de önálló adminisztráció mellett hasznos és gyümölcsöző lehet mind a termelés fokozása, mind az új, szocialista embertípus kialakítása érdekében, amelynek minél több szaktudást minél szélesebbkörű érdeklődéssel és minél tágabb látóhatárral kell egybekapcsolnia.

Mégegyszer szeretném leszögezni, hogy hozzászólásom az egy vagy kétszemélyes, 10 000 kötetten aluli, néhány száz olvasót kiszolgáló vállalati műszaki- és szakszervezeti könyvtárak közös munkájára vonatkozik.

LIBORCZ Alice

+ + +

STEINERT, CHRISTA: SZAKKÖNYVTÁR ÉS SZAKSZERVEZETI KÖNYVTÁR
EGY FEDÉL ALATT
/Der Bibliothekar, 1962.2.sz. 123-131.p./

A különböző jellegű könyvtári létesítmények összehangolása egy vállalatban belül régóta vitatott, de máig is megoldatlan kérdés. Egyes szakszervezeti könyvtárakban sok a közművelődési és ismeretterjesztő anyag, de az üzemet érdeklő szakirodalom teljesen hiányzik. Máshol ezek mellett egy bizonyos színvonalig még szakirodalom is található, de mindkét esetben ezeken kívül teljesen önállóan, más üzemszféra elhelyezett tudományos szakkönyvtár is működik. A könyvek további szétszórtságát jelentik még az egyes osztályokon található kisebb kézikönyvtárak is, amelyeknek néha még a beszerzése és kezelése is teljesen önállóan történik.

mondásban, a 4. pontban említ. Aki esti iskolán tanul, az nemcsak a szükséges statikai könyvet, de az előírt kötelező szépirodalmi olvasmányt is itt kapja meg, és a rejtvényfejtő nemcsak a rejtvényben feladott képek megfelelő régi magyar várat találja meg a szakkönyvekben, hanem a keresett Radnóti-vers idézetet is. És - végül, de nem utoljára - úgy érzem, hogy a szépirodalmi könyvtárral való foglalkozásom 12 éven át a saját látókörömet is szélesítette, megakadályozta, hogy egyoldalúvá váljak, és az ilyen kisebb könyvtárakban feltétlenül szükséges többoldalúságot segített kifejleszteni. És hogy lehet mindkét feladatot megelégedésre elvégezni, bizonyítja, hogy a Művelődésügyi Minisztérium II. díját nyertem néhány évvel ezelőtt egy munkaversenyen a szakkönyvtári munkámért, a szakszervezeti könyvtári munkámért pedig a MÉMOSZ-tól aranyérmert kaptam, 1000 Ft pénzjutalommal.

Mondanivalómat összegezve, a szakkönyvtár és a szakszervezeti könyvtár együttműködésének három formája közül

- a/ az egyesítés szervezetenként nem keresztülvihető,
- b/ az együttműködés külön helyiségben, külön vezetővel nehézkes és bürokratikus, viszont
- c/ az egységes kezelés /hely és kezelő azonos/, de önálló adminisztráció mellett hasznos és gyümölcsöző lehet mind a termelés fokozása, mind az új, szocialista embertípus kialakítása érdekében, amelynek minél több szaktudást minél szélesebbkörű érdeklődéssel és minél tágabb látóhatárral kell egybekapcsolnia.

Még egyszer szeretném leszögezni, hogy hozzászólásom az egy vagy kétszemélyes, 10 000 kötetten aluli, néhány száz olvasót kiszolgáló vállalati műszaki- és szakszervezeti könyvtárak közös munkájára vonatkozik.

LIEBORCZ Alice

+ + +

STEINERT, CHRISTA: SZAKKÖNYVTÁR ÉS SZAKSZERVEZETI KÖNYVTÁR
EGY FEDÉL ALATT

/Der Bibliothekar, 1962.2.sz. 123-131.p./

A különböző jellegű könyvtári létesítmények összehangolása egy vállalatban belül régóta vitatott, de máig is megoldatlan kérdés. Egyes szakszervezeti könyvtárakban sok a közművelődési és ismeretterjesztő anyag, de az üzemet érdeklő szakirodalom teljesen hiányzik. Mások ezek mellett egy bizonyos színvonalig még szakirodalom is található, de mindkét esetben ezeken kívül teljesen különállón, más üzembrészen elhelyezett tudományos szakkönyvtár is működik. A könyvek további szétszórtságát jelentik még az egyes osztályokon található kisebb kézikönyvtárak is, amelyeknek néha még a beszerzése és kezelése is teljesen önállóan történik.

A kérdések tisztázására egy 1959. évi határozat kimondja, hogy a szakszervezeti könyvtárak feladata elsősorban a tanulók és szakmunkások szakirodalommal való ellátása és a szakiskolák színvonaláig terjedő szakirodalom gyűjtése. Az ezen túlmenő speciális szakirodalom a tudományos műszaki könyvtárak gyűjtőkörébe tartozik. Ez a határozat azonban ellentmond egy régi megállapításnak, amely szerint a szakirodalom a szakszervezeti könyvtár állományának 10 %-át teheti ki. Ezt az íróasztal mellett hozott, a tapasztalatokat figyelembe nem vevő rendelkezést a valóságos igény messze túlhaladja. Ha azonban ezt a valóságos igényt a szakszervezeti könyvtáros ki akarja elégíteni, akkor ez az ismeretterjesztő-, az ifjúsági és a szépirodalom rovására történik.

A két könyvtár jó együttműködése esetén további probléma a két gyűjtőkör elhatárolása is. A munkások kulturális és szakmai fejlődése mellett nehéz élesen különválasztani, hol olvasson a szakmunkás, a tanuló és hol a mérnök és a vezető. Egyes olvasóknál is előfordulhat, hogy valamely tárgykörben különböző szintű műveket keres. De gyakran a könyvek színvonalában is nehéz az említett határt megvonni. Egyes könyvek általános jellegű bevezető után térnek át differenciáltabb részletekérdésekre. Ezeket a könyveket mindkét fajta olvasó igényelheti. Tehát ez a különválasztás megint csak átfedésekhez vezet.

A Karl Marx-Stadt-i VEB Industriewerke az összes nehézségeket figyelembe véve, 1959-ben az alábbi megoldást választotta.

A szakszervezeti könyvtár a forgalmas étterem mellett szép új helyiséget kapott. Ettől kezdve látogatottsága erősen növekedett, míg az V. emeleten elhelyezett műszaki könyvtár forgalma egészen gyér volt. A műszaki könyvtárat tehát eddigi osztályától helyileg és szervezetiileg leválasztották, és a szakszervezeti könyvtár olvasóterméből nyíló helyiségébe költöztették. A műszaki könyvtárat mérnökökből álló tanács segítségével külön könyvtáros kezeli, akinek azonban sajnos egyelőre könyvtárosi képzettsége nincs. A két könyvtár raktározása, beszerzése, leltározása külön történik. Szakkönyvet - bármilyen színvonalon - csak a műszaki könyvtár kap. A megrendeléseket és a gazdasági ellenőrzést a szakszervezeti könyvtár végzi, a számlákat azonban - miután az anyagi eszközök is kétféle forrásból folynak be - külön kezelik. Az egyes osztályok kézikönyvtárai számára igényelt könyveket is a könyvtáron keresztül szerzik be, és tartós kölcsönzés formájában adják ki. A leltár ma már rendszerben van, a katalógizálás még folyik. A propaganda: kiállítások, üzemi újság-cikkek, hangosbemondó stb. közös.

Az olvasókat tehát két, egymással társasági viszonyban lévő, egy olvasójeggyel használható könyvtár szolgálja ki egy olvasóteremben, közös propagandával. Vagyis az üzemnek egy könyvtára van, két részleggel. Munkájáért a szakszervezeti könyvtár vezetője felelős.

Az együttműködés továbbfejlesztése azonban még folyik. A tervezett egységet hosszabb terminológiai vita után "komplex könyvtár"-nak nevezték el.

A könyvállomány és a szakkatalógusok rendszerezésénél mindkét könyvtári részleg számára azonos rendszert választottak. A cél a két

részt az állományból összetett, jól szervezett szabadpolc-rendszerű könyvtár létesítése. A tudományos-műszaki könyvtár állományának csak egy része /speciális művek, könyvek a kapitalista országokból, bizonyos folyóirat évfolyamok stb./ marad a raktárban. A felállítandó műszaki kabinet és az egyes osztályok már meglévő kézikönyvtárai is érintetlenek maradnak, de a "komplex könyvtár" katalógusaiban szerepelnek.

A szakkatalógust egy, a közművelődési könyvtárak számára létesített rendszer szerint építik fel. Ennek egyes csoportjait, pl. természettudományok, gépészet stb. azonban kibővíti.

Miután a műszaki könyvtárosnak rendelkeznie kell ugyan valamilyen természettudományi alapképzettséggel, és tájékozottnak kell lennie saját üzemi profiljának kérdéseiben, de tudása mégsem lehet elég a szakkönyv beszerzések eldöntéséhez, ehhez feltétlenül szüksége van a szakemberek segítségére. Az üzemben 1959-ben alakult tanácsadó aktív a szükségletnek megfelelően ül össze, hogy a könyvbeszerzést, az egyes osztályok szakirodalmi igényeit, szakozási kérdéseket, a szakkönyvpropagandát és az egyéb felmerülő kérdéseket megbeszélje. A tervezett "komplex könyvtár"-ral kapcsolatos aktív vezetőjének - aki lehetőség szerint az üzem egyik tervező vagy fejlesztési osztályának a dolgozója legyen - kinevezése és az aktív teendőinek kijelölése az üzemvezetőség feladata.

A "komplex könyvtár" vezetésére és szervezésére vonatkozóan az alábbi javaslatok hangzottak el:

A "komplex könyvtár" vezetőjének a két könyvtárvezető egyikét jelölik ki. Miután a könyvtárosi képzettség alapvető feltétel, jelen esetben ez a szakszervezeti könyvtár vezetője lesz. A műszaki könyvtárba rövid időn belül szintén könyvtárosi képzettségű dolgozó helyezendő.

A műszaki könyvtár könyvbeszerzési és a "komplex könyvtár" tárgyi szükségleteit/könyvkötés, kartonok, helyiség stb./ a vállalat fedezi. Az áttérés a szabadpolcos rendszerre 1962-ben kezdődik, és 1963 végére fejeződik be. A 13 000 kötetes állomány katalógizálása folyamatosan történik, ezt igyekeznek a napi munkák mellett, a nyilvános szolgálat hosszabb ideig tartó szüneteltetése nélkül megoldani. Csak a propaganda munkát csökkentik ez alatt az idő alatt.

Egy ilyen újjászervezés sikere a könyvtári személyzettől és a megfelelő munka- és időbeosztástól függ. Emellett azonban még sok részletkérdés merülhet fel, amely megvitatásra érdemes. Talán sikerül végül olyan általános érvényű szervezési formákhoz jutni, amelyek a még mindig érzékelhető szétszórtságot megszüntetik, de mégis elég teret hagynak az egyes könyvtárak differenciált munkamódszereinek.

A végeredmény azonban biztos lenne: az üzemek anyagi eszközeinek ésszerűbb és takarékosabb felhasználása és általánosabb, racionálisabb könyvtári munkamódszerek. Kétségtelen, hogy az összehangolás és átszervezés csak javára válhat a felhasználónak. A szerző biztos abban, hogy a komplex könyvtári munka vázolt formája, amely az üzemi

Műszaki és szakszervezeti könyvtárak együttműködése

szakkönyvtár és szakszervezeti könyvtár kettéválasztásának kapitalista maradványait véglegesen felszámolja, a leghatásosabban és a leggazdaságosabban vezet eredményre.

Dzs.

~ : ~

LISSZER, V. /A MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁSI IRODA VEZETŐJE/,
KAPUSZTIN, L. /A FŐKONSTRUKTÓR OSZTÁLYÁNAK FŐMÉRŐKÉ/,
DEUKER, Z. /A MÉRÉSÜGYI LABORATÓRIUM VEZETŐJE/,
PAVIOVA, A. /A MŰSZAKI KÖNYVTÁR VEZETŐJE/:
VÁLLALATI MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁSI SZOLGÁLAT
/Bibliotekar', 1960.11.sz. 13-14 p./

Az SZKP Központi Bizottságának a könyvtárügyről szóló határozata megjelenését követően néhány vállalatnál egyesítették a szakszervezeti és a műszaki könyvtárat. Vajon célszerű-e ez az intézkedés?

A moszkvai "Dinamó" gyár, az ország legnagyobb villamosgépgyártó vállalata műszaki könyvtárát a szovjet hatalom első éveiben alapították. Jelenlegi állománya több mint 120 000 könyv; állományát 3000 olvasó használja.

A műszaki könyvtár hatékony segítségét napról napra érezzük. A vállalatnak ez a műszaki tájékoztatási szolgálata a vállalat szerves része, egyik legfontosabb részlege. A műszaki könyvtár eredményes tevékenységétől nagymértékben függ az egész vállalat munkája. A könyvtár munkatervét meghatározza a vállalat terve. Ebben rejlik a műszaki könyvtár különleges sajátossága, ebben különbözik a szakszervezeti könyvtártól. A műszaki könyvtár fontos munkát végez: megfelelő időben ellátja a munkásokat, a szerkesztő irodák dolgozóit, a technológusokat, a laboratóriumi dolgozókat termelési feladatok ellátásához és szaktudásuk növeléséhez szükséges szakirodalommal. Tulzás nélkül állíthatjuk, hogy az érdekelt dolgozók közül egyik sem mellőzheti a műszaki könyvtárat.

A könyvtár bibliográfiai tájékoztató tevékenysége kézzel fogható gazdasági eredménnyel jár. A könyvtár referáló munkatársakat szervezett be abból a célból, hogy fel lehessen használni a termelésben mindazokat az élenjáró tapasztalatokat, amelyekről a műszaki tájékoztató irodalom hírt ad. A referensek rendszeresen áttanulmányozzák az említett kiadványokban megjelenő szakirodalmat, és közlik a vállalat főmérnökével javaslataikat az irodalomban foglaltak gyakorlati felhasználásáról. E tevékenység eredményeként több millió rubel megtakarítást ért el vállalatunk.

A műszaki könyvtár minden rendelkezésre álló eszközzel és módszerével harcol az élenjáró technológia elterjesztésért. Nem régen tevékenyen résztvett annak az áttekintő szemlének a megszervezésében,